

להבות אש קודש

לקט מתורתם של קדושי ושרידי השואה

פרשת ראה

ברכות לישראל בגלוי ובסתרי¹

רָאָה אֲנִכִּי נֹתֵן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה. אֶת־הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמָעוּ אֱלִימִצְוֹת' ה' אֱלֹקֵיכֶם אֲשֶׁר אֲנִכִּי מְצַוֶּה אֶתְכֶם הַיּוֹם (דברים י"א כ"ו-כ"ז)

האדמור מספינקא הרב יצחק אייזיק וייס זצ"ל הי"ד כותב בפרשתנו, ודבריו נתפרסמו בספר שנדפס לאחר השואה מכתביו חקל יצחק, וזלה"ק:

פירש רש"י על הכתוב ראה אנכי נתן, ברכה וקללה, האמורות בהר גרזים ובהר עיבל. את הברכה אשר תשמעו על מנת אשר תשמעו, עכ"ל. וצריך ביאור מה בעי בזה, הא הכל מפורש בקרא.

וי"ל דהנה מצינו ברכות מפורשות בלשון ברכה, וגם מצינו ברכות נסתרות בלשון קללה, כדאיתא במסכת מועד קטן (ט' ע"ב) תזרע ולא תחצה, תעייל ולא תיפוק וכו' ולא תחזי שתא חדתא עיי"ש². ועיין באור החיים הקדוש פרשת לך לך בפסוק (בראשית י"ב ג') ואברכה מברכך (שם ביאר הפסוק עפ"י הגמרא הזו). וקשה מדוע לא ברכוהו בברכה נגלית, ולמה אמרו הברכה בלשון קללה.

אכן הענין לענ"ד דאם אין חשש שהמקטרג יקטרג על הברכות אזי טוב לברך בלשון ברכה, אבל אם חוששין לקטרוג אזי מברכין בלשון קללה, כדי שלא יבין המקטרג שהוא ברכה, כי המקטרג אינו יודע המחשבה אשר בלב המברך. דאעפ"י שכתבו התוספות בשבת (י"ב ע"ב ד"ה שאין) דאפילו המחשבה שבלב יודעין המלאכים עיי"ש, אכן המעדני יום טוב ברא"ש ריש פרק ב' דברכות הקשה עליהם מקרא דשלמה המלך שאמר (מלכים-א ח' ל"ט) אתה ידעת לבדך את לבב כל בני האדם...וע"כ אעפ"י ששומע המקטרג הקללה לא יקטרג, אבל הקב"ה...יודע המחשבה שהוא מכין לברכו ומקבל ברכתו. ועל כן יען התנאים במסכת מועד קטן חששו לקטרוג, על כן ברכוהו בלשון קללה, והטעם שחששו לקטרוג י"ל [יש לומר] דהוא משום דראו ברוח הקודש העובדא דאיתא בבבא מציעא (פ"ג ע"ב ופ"ה ע"א).

וא"כ אם ישראל שומרין התורה הקדושה בשלימות וליכא חשש קטרוג, אזי מברכין אותן בלשון ברכה, אך אם ח"ו אין מקיימין התורה הקדושה וא"כ יש קטרוג אזי צריכין לברכין בלשון קללה. וזה פירוש הכתוב ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה - נגלית, וקללה - ברכות בלשון קללה, את הברכה - נגלית אשר תשמעו,

¹ הכנת הגליון והלמוד בו לקיים מצות בוראי יתברך. לעילוי נשמות הורי היקרים אודים מוצלים מאש אבי מורי ר' מנחם אהרן ב"ר טוביה ז"ל, אמי חוה בת יהודה ז"ל. חותני הרב מנחם ב"ר יצחק (חבה) ז"ל אשתו זהבה בת אליהו ז"ל, בנם משה יצחק. פייגא סוקס בת ר' יעקב זאב ז"ל היא ובעלה הרב יחזקאל ב"ר אפרים שמואל (ריבל) אודים מוצלים מאש נפטרו ללא זשי"ק. הרב חיים קלמן ב"ר נתן נטע שלג זצ"ל נפטר ללא זשי"ק. לעילוי נשמות אהובה לאה בת ר' שמעון יבלחטו"א (קלרמן) לרפואת, יעקב בן גלדיס כתון, יהודה יעקב בן חוה בתושח"י.

² הסוגיה מתחילה בעמ' הקודם (ט' ע"א) שני חכמים, רבי יונתן בן עסמי ורבי יהודה בן גרים התארחו אצל רשב"י נפרדו ממנו בלילה אך נשתהו ופגשם שנית בבוקר וכו'. הנצרך לענייננו רשב"י שלח את בנו רבי אלעזר שיבקש שיברכוהו. הם ברכוהו שבע ברכות אך הן לא היו מובנות, ביניהן (המובאות לעיל בספר) שזרע ולא יקצור, שיכניס ולא יוציא ושלא יראה שנה חדשה. רבי אלעזר חזר לאביו ואמר לו בכאב, לא די שלא ברכו אותו אלא צערוהו. רשב"י שאלו מדוע אומר כך מה הם אמרו לו, והוא סיפר על הברכות המוזרות שקיבל שנשמעו כקללות חלילה. אמר לו אביו שהן באמת ברכות אך הבנת משמעותן שונה מהבנה הרגילה. תזרע ואל תקצור - אין הכונה כפשוטו אלא שיוליד בנים והם לא ימותו [בחיון]. שיכניס ולא יוציא - אין הכוונה כפי שהם חשבו שיכניס סחורה לביתו אך לא יוכל למכרה כלומר להוציאה, אלא הכונה שיכניס כלה לביתו לנשואי בנו, ושלא יוציא שלא ימות בנו ותצא הכלה חזרה לבית אביה. הברכה שלא יראה שנה חדשה - הכוונה שלא יצטרך שנה ראשונה חדשה נוספת שאשתו הראשונה תסתלק מהעולם והוא יצטרך לישא אשה חדשה אחרת ולהיות 'נקי' לביתו שנה נוספת.

רוצה לומר כאשר תשמרו ותקיימו מצוות ה' אלקיכם, והקללה – אם לא תשמעו וגו' אזי תקבלו הברכות בלשון קללה ממעם הנ"ל.

ועפ"י זה יובן המדרש (דברים רבה ד' א') שמתחיל, הלכה מהו שיהא מותר לקרות התוכחות בקריות³ הרבה, כך שנו חכמים אין מפסיקין בקללות, אלא אחד קורא את כולן עכ"ל. ולכאורה אינו מובן מה השייכות לכאן, הא בכאן לא כתיבי התוכחות אלא בפרשת בחקותי בפרשת תבוא?

אכן לפי הנ"ל יובן, דכיוון ששמענו מכאן דהקללות הם ג"כ ברכות בלשון קללה, ואם כן הוה אמינא דמותר להפסיק בהן, וע"כ שאל המדרש 'מהו' והשיב דאין מפסיקין בקללות, דאעפ"י דהן ברכות נסתרות מכל מקום כיוון שהן בלשון קללה, אין מפסיקין בהן. עכ"ל החקל יצחק מפנינקא הרב יצחק אייזיק וייס⁴ זצ"ל הי"ד.

פתח בלשון יחיד והמשיך לשון רבים ללמד את העריבות בישראל

רָאָה אֶנְכִי נִתָּן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרִכָּה וּקְלָלָה.

מבאר הרב חיים אהרן דוד דייטש⁵ זצ"ל הי"ד בשרידים שהביאו מתורתו בשם תבואת גורן, בסמיכות לדברי אביו הרב יוסף ישראל דייטש זצ"ל, בספרו בן גרני עה"ת, וזלה"ק:

³ כך הלשון במדרש 'קריות' ולא קריאות.

⁴ הרב יצחק אייזיק וייס (תרל"ה - י"ג בסיון תש"ד) נולד בעיירה ספינקא (עיירה באוסטרו-הונגריה), לר' יוסף מאיר וייס, האדמו"ר הראשון של חסידות ספינקא מחבר האמרי יוסף. אביו קרא לו על שם רבו המובהק ר' יצחק אייזיק אייכנשטיין מזידיטשוב. התפרסם מגיל צעיר בכשרונותיו ובהתמדתו בתורה ובנסתר ובתפילותיו הנלהבות. מגיל צעיר החליף שאלות ותשובות עם גדולי הדור ובהם המהרש"ם, ר' יצחק אלחנן ספקטור מקובנא ור' אברהם פאלאג'י, מרא דאתרא של איזמיר. הוא נישא להרבנית מרים בתו של ר' יששכר בעריש אייכנשטיין אב"ד ווערעצקי, מחסידות זידיטשוב. לאחר כמה מקומות קבע מקומו בספינקא. בתחילת מלחמת העולם השנייה כשהגיעו פליטים להונגריה הורה לבנות בונקר גדול ולתת מקום מחבוא לכל מי שירצה. עם חיסולה של יהדות הונגריה באביב-קיץ תש"ד הובל עם משפחתו לאושויץ, למרות שכל לקבל אישורי הגירה ולהמלט לא רצה לנטוש את עדתו. כאמור בי"ג נספה על קידוש ה', ובעקידה נראה זו עם רוב משפחתו ילדיו ונכדיו. אמנם זכה ושרידי שרידים ממשפחתו המשיכו להבעיר את אש ספינקא בישראל ובארה"ב.

⁵ בספר הרמזים לרבנו יואל (מקדמוני אשכנז) כתב בפרשתנו והקללה – הקל לה ע"י תפלה, עכ"ל. כלומר ע"י תפלה ניתן להקל, למתק את הקללה.

⁶ הרב חיים אהרן דוד דייטש זצ"ל הי"ד (תרנ"ח – כ"ב בסיון תש"ד) נולד לאביו הרב יוסף ישראל דייטש אב"ד יארמוט (עיר בהונגריה) ולאמו הרבנית הצדקת מרת פראדל ע"ה בת הרב ישראל חיים הכהן קאטצבורג בעהמ"ח כתבי מהרי"ח. למד רק בשיבתו של אביו. סבו מצד אביו היה הגורן דוד הרב אהרן דוד דייטש מתלמידיו המובהקים של החת"ם סופר זיע"א. נשא לאשה את בתו של הרב ישעיה זילברשטיין אב"ד קהילת וויטצען (הונגריה) בעהמ"ח מעשי למלך על הלכות בית הבחירה לרמב"ם, שהיה מעמודי הוראה בתקופה ההיא ומורי הוראה התעטרו בעטרת הסמיכה שקיבלו ממנו. בשנות נשואיו הראשונים חלה במחלה קשה מאוד ולמעשה כבר שכב על ערש דוי והרופאים אמרו נואש ממנו. הוא עצמו סיפר לאחר זמן שזכר שכבר הדליק נרות בחדר בו שכב, שנוהגים להדליק בעת פטירת האדם. אשתו הצדקת בתו של הרב ישעיה זילברשטיין באה לפני אביה בכחה וצעקה לפניו: אבא, אבא, לכל העולם אתה יכול להושיע, ורק לר' אהרן דוד שלך, לא! מיד קם הרב, נכנס לבית הכנסת וברכו בשינוי השם והוסיף שם 'חיים' וצעק במר ליבו: רבש"ע, תן לי את ר' חיים אהרן דוד כי העולם עוד זקוק לו! משם פנה לחדר החולה, מיד הוא פקח את עיניו, ביקש קצת מים, בירך שתה ומצבו הוטב, כשכל הרופאים והקהל משתאים ומחרישים.

לאחר פטירת אביו בתרפ"ז נקרא לשמש כאב"ד יארמוט וזאת בהיותו בן כ"ח שנים בלבד. בהיותו משמש כרב העיר חיזק את פעולותו של אביו והוסיף עליהן. בין פעולותיו, הוספת אגף חדש למקוה הטהרה, הרחבת הת"ת, מושב זקנים, מתקנים לאפיית מצות. ובכתב הרבנות אחד התנאים שהעמיד היו שיפתחו ויחזיקו ישיבה של לפחות שלשים בחורים, הישיבה גדלה והיתה מהחשובות למדו בה למעלה ממאה בחורים.

מתכונותיו המיוחדות היו אהבת ישראל, שבאה לידי ביטוי בגלוי כלפי היהודי אתו עמד בקשר, וכן בנסתר. כמעשה אחד שהיה בעת שנתן לאחד מהבחורים רשימה של אנשים ליתן להם צדקה. היה זה כשחל אסרו חג של פסח (יו"ט עצמו כידוע הינו יומיים בחו"ל), ואז אסרו חג חל בעש"ק. הבחור נתבקש לחלק צדקה, אך בהביטו ברשימה, שאל את רבו נדהם, הרי נתתי להם כסף לפני החג, ומדוע כעת שוב לתת להם? ענה לו הרב השנה חל אסרו חג בעש"ק, מאין יקחו העניים כסף לצרכי שבת קודש?

היה לו כח הדרוש בצורה נפלאה. בדרשת 'כל נדרי' היה מספיד את צדיקי הדור שנפטרו בשנה החולפת, דרשות אלו עוררו בכיה גדולה בין קהל המתפללים. לאחר תפילת 'כל נדרי' היה צריך להחליף את בגדיו שהיו רטובים מדמעות בכיותיו. אח"כ היה נכנס לבית המדרש עד אחרי חצות, והיה נוהג לספר על קדושת ארץ ישראל, ועל ביקורו בארץ בשנת תרצ"א, אח"כ המשיך בלימודיו כל ליל כיפור, ולא היה ישן כלל.

בלימודו נציין במיוחד את שיעורו בכל ליל שישי עם תלמידיו כשעתיים ומחצה כ"ו פסוקים עם פירוש רש"י. רבנים גדולי תורה מספרים שבאופן לימודו חומש עם רש"י היה חד בדרא. על כל פסוק היה מתבל בדברי מוסר וחיידושים על דרך פרד"ס התורה. בתקופת השואה בה הונגריה נשארה כאי בודד בים להבות ועשני ארובות הכבשנים והחורבן באירופה, העיירה והקהילה שלו שרדו נלחמו על קיומן אף צלחו. עד שבחודש אדר תש"ד נכנסו קלגסי הצורר הארור להונגריה, לבסוף הובלו להריגה וביום כ"ב בסיון עלתה נשמתו השמימה עם רבים מבני קהילתו.

כל התולדות לעיל נכתבו ע"י תלמידו וחנתנו אוד מוצל מאש בעצמו, הרב פינחס קלמן זצ"ל, במהדורה הראשונה שיצאה לאור בשנת תש"כ, הם דברי מבוא לשרידי תורתו שצורפו לספרו של אביו הרב יוסף ישראל בן גורני, ונקבו בשם תבואת גורן. אוסיף שני סיפורים. האחד מעדות של הרב אברהם קאהן (כתב ספר בריית אברהם הכהן בעיני ברית מילה) שמשפר כי בעת הגירוש בהונגריה היתה סכנה גדולה מאוד להחזיק פליטים, הוא הגיע והסתתר בישיבת הרב דייטש, בתחילה לא ידעו על זהותו, אך גם משנודעה המשיכו להסתירו ולהחזיקו ברשותם, ובעת חיפושם ממוקדים הסתירוהו בעליית הגג. לשיא נכונות הישיבה למסירות

...עוד בא להורות לנו, כי אל יראה אדם רק את עצמו ולא ישגיח על אחרים, באמרו כי אנכי אעבוד בעד עצמי, והאחר יעבוד בעד עצמו ויאמר: שלי שלי, שלו שלו. [כלומר, לא יאמר כן] כי ישראל ערבים זה לזה, נשמתם נשמה אחת, וכהרבה איברים של גוף אחד הם, אשר בהכות איבר אחד ירגיש גם האיבר השני את הכאב. כמו שקראם הכתוב (ישעיהו מ"ט ג') בלשון יחיד, **ישראל אשר בך אתפאר**. שאם אחד מהם ישיג זכות, יחלקו לכולם. וכן הוא ח"ו להיפך.

וזהו כוונת הכתוב בפותחו בלשון יחיד **ראה** אתה היחיד, אל תחשוב אם השלמת עצמך שמושלם אתה, כי גם אם זכית, זכותך זו תיחלק גם לאחרים, ולא ישאר הכל בידך. וכן להיפך, אם אחרים יחטאו, גם עליך יפול ממנו, מצד העריבות ומצד שכנוף אחד אתם נחשבים. וזהו **ראה** ליחיד, **אנכי נותן לפניכם לפני כולם, היום ברכה וקללה**, וממילא תהא זריז להמשיך את כל מי שתוכל לעבודת הבורא, למען שתגיל ותשמה בשמחת התורה. עכ"ל הרב חיים אהרן דוד דייטש זצ"ל הי"ד.

לשמחה מה זו עושה באכילת בשר?

כִּי־יִרְחִיב־ה' אֶלְקִידָה אֶת־גְּבֻלָּךְ כַּאֲשֶׁר דִּפְרִילָךְ וְאִמְרַתְּ אֶכְלָה בִּשָּׂר כִּי־תֵאָמֵר נִפְשִׁי לֶאֱכֹל בִּשָּׂר בְּכָל־אֶתְנֵת נִפְשִׁי תֹאכֵל בִּשָּׂר (י"ב כ')

בספר **בית אברהם ברכת אברהם** לרב **אברהם שטיינר** זצ"ל כותב בפרשתנו וז"ל:

פרש רש"י ז"ל לימדך תורה דרך ארץ, שלא יתאוה אדם לאכול בשר, אלא מתוך רחבת ידים ועושר. והנה בחת"ם סופר הקשה, האין מתחיל התנא (ריש חולין) הכל שוחטין וכו' בעניני שחיטה, שהוא להמית בעל חי, הלא פתח דבריו יאיר (עפ"י תהלים קי"ט ק"ל). **ותירץ** משום דעם הארץ אסור לאכול בשר (עפ"י פסחים מ"ט ע"ב) דמאי חזית דדמא דאדם סומק טפי מבחמה, אלא ע"י שאדם ע"י אכילתו מעלה אותה למדרגה, לכן שרי לשחוט. ולכן שפיר התחיל התנא בדבר טוב, שיהיו הכל ראויין לשחוט, ומלאה הארץ דעה את ה'.

ועפ"י דברי רש"י אלו ג"כ יש לתרץ קושיה זו. דכיוון דאין אוכלין בשר אלא מתוך הרחבה ועושר, שפיר התחיל התנא בדבר טוב שהכל שוחטין, שיהיו הכל ראויין לשחוט, ולאכול ויהא הרחבה ועושר, שפיר התחיל התנא בדבר טוב 'הכל שוחטין' – שיהיו הכל ראויין לשחוט, ולאכול ויהא הרחבה בעולם. עכ"ל הרב **אברהם שטיינר** זצ"ל.

נפש עבדו, כאשר אחותו הקטנה בת שלש הוברחה להונגריה לביתו של דודת. אך היא הקטנה המסכנה מתוך געגועיה הנוראים נאמה, מצאה מזור בהיותה בקרבות אחיה, אברהם שלמד בישיבה, וממש אחזה בידו כל העת, בלי אחיזה זו, היתה ממררת בבכי בלתי פוסק. כך חלכה אתו לישיבה ובבית המדרש ישיבה לצידו כל זמן הלימוד, לבסוף שרדה אף היא את השואה. סיפור זה מובא בספר **בסתר המדרגה** (עמ' 190) של הרבנית **אסתר פרבשטיין**. וכן בספר ברית אברהם הכהן הנ"ל בו מצורף קונטרס בשם **קונטרס הנפלאות בשנות זעם**, בין תיאוריו סיפור זה.

הסיפור השני מהמלקט. היה זה בשנת תשפ"ב עת ערכתי גליון לפרשת השבוע (קרח), ובאוצה"ס שחנני ה' תרתי אחר ספר ממנו אטול פרי קודש הלולים לגליון. הנה עיני נפגשו בספר **בן גרני**. שמחתי, זמן רב שרציתי ללמוד בו, אך מסיבות שונות נדחה הדבר, כעת אעייין בו ואביא מדבריו הקדושים. **כשעלעלתי בספר ראיתי בסופו רשימת שמות. היו אלו אנשים שנספו בשואה, והוזכרו בשמותם. אני מהרהר, מאחורי כל שם מסתתרת נשמה, עולם ומלואו, יהודי שנרצח, נעלם הוא אשתו ילדיו, מהם שלא נשאר זכר בעולם, מלבד השם שכתוב לפני אפילו קבר אין להם. ובתחילת ה'רשימה' כותרת: אלה אזכרה, על אלה אני בוכיה...יהיו נא ספר זה ודפים אלו לעילוי נשמתם של אבותינו ואמותינו, אחינו ואחיותנו, בעלינו ונשינו בנינו ובנותינו אשר נהרגו, נשחטו...רובם עלו על המוקד ביום כ"ב בסיון תש"ד, באושיץ...**

נשימתי נעצה! כ"ב בסיון זה היום! זה יום היארצייט של רבים מהקהילה, הרב מחבר **בן גרני** הרב **יוסף ישראל דייטש** שימש שם ברבנות, ובנו הרב **חיים אהרן דוד** זצ"ל הי"ד המשיך דרכו עד שנספה ביום זה כ"ב בסיון. אמרתי לליבי מכיון שגלגלה ההשגחה ענין זה לפתחי, אציב להם 'מציבה' אספר ברבים מעשה זה שאירע עימי, ואביא מתורתו של ה'תבואות גורן' שתהינה שפתותיו דובבות בשמי עליונים בהם נמצאת נשמתו ונשמות הקדושים, אך לא בקבר, כי אליו לא זכו כלל להגיע.

אכן הכנתי אז גליון, ומכיוון שלא היה מאמר לפרשת קרח, לכן הבאתי דבריו ביאור לפסוק בספר תהלים. **כעת בפרשת ראה** שהבאתי מדבריו לעיל, זה מהדברי תורה הבודדים ששרדו ממנו, תנצב"ה.

הרב אברהם שטיינר זצ"ל שימש ברבנות בהונגריה בתקופה שלפני השואה בקהילה המפורסמת גראסוורדין. היה תלמידו של הישבת סופר נכדו של החת"ם סופר זיע"א. **הרב אברהם דוד הורביץ** זצ"ל שבאחרית ימיו התגורר בירושלים עיה"ק תובב"א, היה חבר בבד"ץ העדה החרדית, הכיר את המחבר, וסיפר על גדלותו בתורה, ועל עבודה זו תפלה שהיה מתפלל בבכיות שהמסו לב כל שומע. מרבית משפחתו של המחבר עלו בסערה השמימה בשואה. הספר יצא לאור עולם ברומניה שנים ספורות לאחר פטירת המחבר. בשנת תשנ"ט הודפס ונערך מחדש ע"י 'חברת אהבת שלום' ירושלים.

מכינוור דוד המנגן בלילה נלמד דרגת היותנו בנים למקום

בְּנֵים אַתֶּם לַה' אֱלֹקֵינוּ (דברים י"ד א')

הרב שלמה זלמן אונסדורפר⁸ זצ"ל הי"ד בספרו שפתי שלמה כותב בפרשתנו וזלה"ק:

חיבה יתירה נודעת לנו שאנו בנים למקום והוא יתברך אבינו, וכמו שבן נבון אוהב את אביו בכל זמן ואף אם רודה אותו בשבט, כי ידוע שאין אב שונא בנו, רק תמיד באהבתו אליו ורק לטובתו מכוון, וכמו' (וכמאמר) הגמרא (סנהדרין ע"ב ע"ב) אם ברור לך כשמש שלא על עסקי נפשות בא כגון אב על בנו, כי זהו ברור שאב אינו רוצה ל[הרע] לבנו.

וזה יהיה לנו לאות ומופת שכל מה שעובר עלינו הכל הוא טובתו יתברך עלינו, וגם אנו עלינו להתנהג כבנים אליו ולא נהרהר חס ושלום אחר מדותיו, כי הצדק אתו יתברך וצדיק אתה ה' וישר משפטך (תהלים קי"ט קל"ז) אתה צדיק על כל הבא עלינו (נחמיה ט' ל"ג) ובוזה יתעוררו רחמי אבינו עלינו להושיענו בגלוי ויראו כל עמי הארץ כי אב אחד לכולנו, ואנו נתונים תחת השגחה עליונה...

[מכינוור דוד המנגן בלילה, למדים להרגיש קרבת ה' גם בזמן ה'לילה']

כתיב תהלים (קי"ט ס"ב) הַצִּדִּיקִים יִלְלֶה אֱלֹהִים לְחַדְוֹתֵי לַיְלָה עַל מִשְׁפָּטֵי צִדְקָתָךְ. ואמרינן בגמרא (ברכות ג' ע"ב) סימנא הוה ליה לדוד, דאמר ר"ה בר ביזנא, אמר ר"ש כינור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד, וכיוון שהגיעה הצות לילה, רוח צפונית מנשבת בו ומנגן מאליו, מיד היה עוסק בתורה עד עלות השחר.

דוד מלך ישראל משיח ה' שסבל כמה רדיפות מנעוריו מבית ומהוצ' רדפו אותו ולקחת נפשו זממו, אבל בגודל בטחונו בה' התחזק את עצמו בכל עת צרה ולא התייאש את עצמו, אדרבה תמיד היה בשמחה, ומזמור לדוד בברחו מפני אבשלום בנו (תהלים ג' א') וזמירות היו חוקך בבית מגורי (שם קי"ט נ"ד) וע"י זה לסוף נהפכו כל שונאי דוד כשולי קדירה, ודוד מלך ישראל חי וקיים.

וזה מאמר הגמרא [ברכות שם], כיוון שהגיע הצות לילה שמרמז על השכת הצרות והיסורין, רוח צפונית מנשבת בו, דהוא רוח ה' קול קורא אליו בנים אתם לה' אלקיכם, בבטחון חזק שהכל הוא לטובתו למען יתגדל שמו וירום קרן משיחו, והיה מנגן מאליו, כי ע"י זה א"א [אי אפשר] שייכנס עצב בליבו ותמיד היה בשמחה

⁸ הרב שלמה זלמן אונסדורפר הי"ד (תרמ"ח-ר"ח מרחשון תש"ה) אביו הרב מרדכי אריה הי"ד שימש כש"ב (שוחט ובודק) ומו"צ בעיר גוטא, היה ת"ח מופלג. אמו הרבנית הצדקנית מרת חיה שרה. הוריו שניהם הועלו על המוקד בכ"ג בסיון תש"ד. למד בישיבת גאלאנטא אצל הרב יוסף צבי דושינסקי זצ"ל, לימים עלה לירושלים ונתמנה לאב"ד העדה החרדית. וכן למד אצל הרב עקיבא סופר (הדעת סופר) נינו של החת"ס סופר. בעת כהונתו בעיר ואם בישראל פרשבורג, לבו בער כאש להרבצת תורה, לא היה שום חילוק, לפעמים למד שעור בעיון בהלכה עם בחורים מופלגים, ולפעמים למד משניות או חומש ורש"י, הכל כוונתו לשם שמים. העיר פרשבורג שהיתה כידוע עיר גדולה, הרב שלמה זלמן במדותיו הנעלות וחכמתו הנפלאה עמד לסו וליועץ לכל דבר גדול וקטן וכפי תיאור בנו (הרב שמואל אלכסנדר זצ"ל מביא הספר לדפוס) מימיו לא ראה את אביו ח"ו בכעס או בהקפדה, ואף לא בתוך ביתו, הכל בשפה נעימה המתקבלת. תמיד היה מקדים שלום לכל אדם. ומוסיף לספר בנו: פעם בליל שבת קודש פגשו ת"ח ואביו הקדים לו ברכת 'גוט שבעס' אך הוא לא ענה, וכך היה כמה פעמים. עד שפעם שאל את אביו, מדוע לך להקדים לו שלום, הרי אינו משיבך? ענה לו אביו: עלי לעשות את שלי ולהקדים שלום לכל אדם, ומסתמא הוא עסוק בלמוד משניות בעל פה, ולא רצה להפסיק. כי תמיד היה דן לכף זכות!

נכון בכח דרשנות מופלג. והיה מכין דרשותיו בכתב, ולעיתים היה מוסיף אח"כ ומציין שדברים אלו לא נאמרו בדרשה. ובתחילת הדברים היה רושם: יאה חלקי ממוכי הרבים, יאה רעוא דאימא מילתא דתתקבל [יהי רצון שאומר דברים שיתקבלו] וכדומה. הוריו שזכו לאריכות ימים עד שעלו על המוקד כנזכר בתחילת הדברים לעיל, כבדם עד למאוד. אחד הספורים המרטיטים אודות מצוה זו. בשנת תרצ"ב לערך נזדמנה לו אפשרות לבקר בארץ ישראל, בשבת האחרונה לפני נסיעתו המתוכננת נפרד לשלום מקהילתו עד חזרתו כפי שחשב בתחילה, אך במוצאי שבת בפתחו את תיבת המכתבים מצא מכתב שקיבל מהוריו ובו אמו מבקשתו מאוד להודיעה מיד לכשיגיע לארץ ישראל כיוון שכל משך נסיעתו תהא שרויה בדאגה אודות מצבו, מכיוון שהיא באופיה היתה רגישה מאוד. משראה כך, ביטל מיד את נסיעתו שכל כך שמח לקראתה, וכל זאת כדי למנוע מאמו צער ודאגה כל שהיא. ע"כ מדברי ההקדמה של מוציא הספר מכת"י בנו של המחבר הרב שמואל אלכסנדר זצ"ל. (הוא ניצל מגיא ההריגה מכיוון שיצא ללונדון) מוסיף מלקט ועורך הדברים, סיבבה ההשגחה ובימים שהכרתי לראשונה את הספר התקשרתי עפ"י טלפון שהיה רשום בספר שראיתי במאגר אוצר החכמה, על מנת לנסות להשיג את הספר עצמו, מתוך חיבת הקודש לספרים שקבלתי מאבי מורי ז"ל שזכור היה אוד מוצל מאש בעצמו. מתוך השיחה התברר שהגעתי לנכד של מחבר הספר שעלה לפני כמה שנים לארץ ישראל, הרב שלמה זלמן אונסדורפר שליט"א (ע"ש המחבר). הוא סיפר לי סיפורו של ספר, וכך עפ"י תיאורו: בעת שלקחו את סבו מחבר הספר בהונגריה לאיסוף לשלחם למחנות ההשמדה, דברי התורה עדיין לא הודפסו והיו בכתבי יד. הוא הטמין אותם בקופסא בקרקע מחוץ לביתו. לאחר שנסתיימה המלחמה דודו הרב שמחה בונם זצ"ל שב למקום מגוריו והוריו ומצא שרידי כתיבותיו שרבים מהם נאבדו לעולמים. ולמרות הגשמים וכל המפריעים נצלו באורח פלא הגליונות מהם נערך הספר לדפוס. חלפו שנים רבות רק בשנת תשל"ב יצאה מהדורה ראשונה, והשניה החדשה בתשס"ח. בהמשך לאותה שיחת טלפון, הנכד שנקרא ע"ש המחבר העביר אליי עותק של הספר, ממנו נערך כעת המאמר.

ועל כן דבק תמיד בה' יתברך ובמצוותיו חפץ מאוד, והיה עוסק בתורה עד עלות השחר, שזרחה עליו השמש ויבקע כשחר אורו ויצא מאפילה לאור גדול.

זהו הברכה האמיתית אשר אנכי נותן לפניכם היום ברכה אשר תשמעון, עיקר הוא לשמוע ולנמנות אוזן לדברי תורתנו הקדושה ודברי המוכיח את העם, ופרשה קטנה שכל התורה תלוי בו 'שמע ישראל' רק לשמוע ולהבין מה ה' אלקיך שואל מעמך, ואז טוב לו וברוך הוא. וכן אמרו בגמרא (ב"ק פ"ה ע"ב) אמר רבא, הירשו, נותן לו דמי כולו. כי מי שאינו שומע הוא נאבד בכל גופו ואין תקוה לו, וזהו הקללה אם לא תשמעו⁹. עכ"ל הרב שלמה אונסדרופר זצ"ל הי"ד.

ה"א יתירה ללמדנו שעסקי עולם הזה יהיו לשם שמים

וְנִתְּנָה בְּכֶסֶף וְצִרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדְךָ וְהִלַּכְתָּ אֲלֵי־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ בּוֹ. וְנִתְּנָה הַכֶּסֶף בְּכָל אֲשֵׁר־תֵּאָדָה נַפְשְׁךָ בַּבֶּקֶר וּבַצֹּאן וּבַיִּילִין וּבַשֶּׂכֶר וּבְכָל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשְׁךָ וְאָכַלְתָּ שָׂם לִפְנֵי ה' אֱלֹקֶיךָ וְשִׂמַּחְתָּ אֹתָהּ וּבִיתְךָ (דברים י"ד כ"ה-כ"ו)

הרב דב לאבלאוויטש זצ"ל בספרו דיבובי חן מבאר בפרשתנו וזלה"ק:

קשה בשני הפסוקים, למה נכתב ונתתה באות ה"א בסוף התיבה, הלא לפי כללי הלשון לא צריך שם ה"א? ונראה עפ"י דברי התנא במסכת אבות (ה' י"ט) מה בין תלמידיו של אברהם אבינו לתלמידיו של בלעם הרשע? תלמידיו של אברהם אבינו אוכלין בעוה"ז ונוחלין בעוה"ב, אבל תלמידיו של בלעם הרשע יורשים גיהנם. אשר פירוש הדברים הוא, שתלמידיו של אברהם אבינו לזאת נוחלין עוה"ב אף שגם הם אכלו בעוה"ז מפני שהם אוכלים לשם שמים, ממילא כל אכילה ואכילה שלהם היא מצוה וכל ימי חייהם הם מלאים מצוות, וידוע שאת עוה"ז ברא ה' יתברך באות ה"א, לכן אמרה תורה ונתתה על הכסף את חותם קדושת ה' יתברך, כדי שיביאך הכסף לעוה"ב, אל המקום אשר יבחר ה' שתבוא שם, אבל אל תדמה בנפשך, שאם אתה רוצה לתת על כסף את חותם קדושת ה' יתברך אין אתה רשאי להנות מכסףך, אל תדמה זאת בנפשך, כי האמת היא להיפוך, ונתתה הכסף בכל אשר תאזה נפשך וכו' רק ואכלת לפני ה' אלקיך, ובזה תהיה עליו חותם קדושת ה'.

ועל זה יש לפרש ג"כ דברי אדוננו בתהלים (ח' ד') יָרַח יְבוֹכָבִים אֲשֶׁר בּוֹנֵנֶתָהּ, אשר כתוב ג"כ ה"א בסוף התיבה, לפי הנראה ללא צורך, אבל גם שם יש לומר שנרמזו בה' היתירה מה שאמר ירמיהו הנביא (ל"ג כ"ה) אִם־לֹא בְרִיתִי יוֹמָם וְלַיְלָה חֻקֹּת שְׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא־שָׁמַתִּי, וגם מה שאמר ה' יתברך אם לא תקבלו את התורה, אני מחזיר את העולם לתוהו ובוהו, דחינו שקיום שני העולמות תלוי בזה, אם נותנים בני אדם על כל עניני העולם את חותם קדושת ה' יתברך.

[ולפני כן על הכתוב (י"ב כ') בִּירְחֵי־חַיִּיב ה' אֱלֹקֶיךָ אֶת־גִּבְלוֹךָ פֶּאֶשֶׁר דְּבִרְיֶיךָ וְאֶמְרֶתְךָ אֲכַלָּה בְּשֶׁר בִּירְחֵי־אֹהֶה נַפְשְׁךָ לְאֹכַל בְּשֶׁר בְּכִלְיֹתַי נַפְשְׁךָ תֹאכַל בְּשֶׁר כֶּתֶב הָרֵב, וזלה"ק]:

נראה תתאמץ לחיות באופן, שלא תצטרך לסגף את עצמך בתעניתים, בתשובת המשקל ולמנוע ממך הנאת בשר, כי תחיה חיים טהורים וקדושים ויהיה ביכולתך להתיר לך הנאת בשר בלי שום מגרעת. עכ"ל הרב דב לאבלאוויטש¹⁰ זצ"ל.

⁹ ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה. אתהצרכה אשר תשמעו אלמצוות ה' אלקיכם אשר אנכי מצוה אתכם היום. ונקללה אם לא תשמעו אלמצוות ה' אלקיכם (דברים י"א כ"ו-כ"ח)

¹⁰ הרב דב לאבלאוויטש זצ"ל שימש כראש ישיבה בהונגריה בעירה קישקארש בתקופה לפני השואה. הרב שלא זכה לפרי בטן, כתב בהקדמת ספרו עה"ת 'דיבובי חן': ומה גם שה' יתברך בחכמתו הבלתי מוגבלת מנע ממני פרי בטן, ותלמידו ששמחתי בהם, ואהבתי אותם וקרבתי אותם באהבה ובחיבה, הם בני אשר גדלתי וטפחתי, והם הם חלקי מכל עמלי...

הסיבה לשם מיוחד זה כתב המחבר זצ"ל בהקדמתו: בראשונה מפני שבמילת 'דיבובי' ימצאו ראשי תיבות דוב בן ירמיה וכן יענטל, אשר דוב הוא שמי, וירמיה הוא שמו של אבי המנוח, שהיה איש תם וישר...[סיבה נוספת] מפני שתפילתי לאל מרומים שימצאו דברי חן, ויועילו לחזק יראת שמים בלב הקוראים בו, וימצאו מחמתו גם הם חן בעיני אלקים ואנשים, כמאמר חז"ל במסכת סוכה (נ"ג) כל מי שיש לו חן בידוע שהוא ירא שמים.

קיום המצוה רק עפ"י ציווי ה' בלי פניות תשמוור על מדות האדם

הָכָה תָּכֶה אֶת־יִשְׁשָׁכִי הָעִיר הַהִוא לְפִי־חֶרֶב הַחֶרֶם אֹתָהּ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּהּ וְאֶת־בְּהֶמְתָּהּ לְפִי־חֶרֶב. וְאֶת־כָּל־שְׁלָלָהּ תִּקְבֹּץ אֶל־תֹּדֶף רְחֹבָהּ וְשָׂרְפָהּ בָּאֵשׁ אֶת־הָעִיר וְאֶת־כָּל־שְׁלָלָהּ כָּלִיל לַה' אֱלֹקֶיהָ וְהִיָּתָה תֵּל עוֹלָם לֹא תִכְנַח עוֹר. וְלֹא־יִדְבֹק בִּידֶךָ מֵאוֹמָה מִן־הַחֶרֶם לְמַעַן יָשׁוּב ה' מִחֶרְוֶן אָפֹ וְנִתְּנֶיךָ רַחֲמִים וְרַחֲמֶיךָ וְהִרְפָּה בְּאִשְׁרֵךְ נִשְׁבַּע לְאֲבֹתֶיךָ. כִּי תִשְׁמָע בְּקוֹל ה' אֱלֹקֶיהָ לְשִׁמּוֹר אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵצִוְךָ הַיּוֹם לַעֲשׂוֹת חֵשְׁךָ בְּעֵינֶיךָ ה' אֱלֹקֶיךָ (י"ג ט"ז-י"ט)

הרב אשר קלמן בארון¹¹ זצ"ל הי"ד מבאר מצוה זו הנראית שתכונת האכזריות שולטת בה, אולם מדבריו נלמד כי ממנה פינה וממנה יתד לעבודת ה' יתברך ככוונת האדם. דבריו מוכחים באסופה אודים מאש (ח"ב עמ' רי"ד-רכ"א במאמר 'פרקי גאולה ונצח') ואלו חלק מדבריו:

פעמים בעשיית מצוות ומעשים טובים יכול האדם לפגום בכמה וכמה מידות טובות ולאבד אותם, עד שיצא שכרו כהפסדו, כענין שנאמר בעיר הנדחת הָכָה תָּכֶה אֶת־יִשְׁשָׁכִי הָעִיר הַהִוא לְפִי־חֶרֶב הַחֶרֶם אֹתָהּ וְאֶת־כָּל־אֲשֶׁר־בָּהּ וְאֶת־בְּהֶמְתָּהּ לְפִי־חֶרֶב. [הנה קרוב הדבר] שבקיום מצוה גדולה זו, יכולה לכאורה להתעורר אצל האדם פתאום מדת הרחמים, עד שימנע מלקיימה כתקונה בדיוק כמו שנאמר בתורה, כי אמור יאמר האדם בלבו, איך יתכן לגלות מדת אכזריות כזו להכות את העיר ולהחרים אותה ואת כל אשר בה לפי הרב?!...האם אי אפשר לעשות בעיר הזאת משפט המיוסד לא רק על דין כי אם גם על הרחמים? ומתוך כך באמת עלול האדם לבוא לידי התרשלות בקיום מצוה גדולה זו ולעשותה שלא כמצווה בתורה אלא כפי שיוורו שכלו הנוטה אחרי הרגשות לבו.

ובאמת יש מקום לחשוש שקיום מצוה זאת כמצווה עלינו בתורה, עלול לפגום במדת הרחמים הטבועה עמוק בלבנו ובטבענו, אבל התורה אומרת לנו שאין מקום לחשוש זה שאנו עלולים לחשוש, שע"י קיום מצוה זאת נפגום במדת הרחמים ונתרגל במדת רשע האכזריות. התורה מבטיחה לנו שם, ואומרת שאין לנו לפחד ולחתיירא שנפגום ע"י כך במדת הרחמים שלנו, היא מבטיחה לנו שמידת הרחמים תשאר לעד חלק מטבענו ומהותנו, התורה אומרת וְנִתְּנֶיךָ רַחֲמִים כי מדת הרחמים שהיא אחת ממדותיו של הקב"ה, ממנו היא באה לנו, ע"י שאנו דבקים במדותיו, וכמו שאמרו לנו רז"ל¹² מה הוא רחום אף אתה רחום. א"כ אין לנו לחשוש שנפגום במדת הרחמים שלנו ע"י קיום מצוה זאת, כי בעל הרחמים יוסיף להעניק לנו מטובות וממדותיו הטובות, ולא עוד אלא שבשכר קיום מצוה זאת הוא ירבה ויכפיל לנו שכרנו כמו שנאמר שם וְרַחֲמֶיךָ וְהִרְפָּה בְּאִשְׁרֵךְ נִשְׁבַּע לְאֲבֹתֶיךָ וזהו בשכר - כִּי תִשְׁמָע בְּקוֹל ה' אֱלֹקֶיהָ לְשִׁמּוֹר אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אָנֹכִי מֵצִוְךָ הַיּוֹם לַעֲשׂוֹת כי זהו - חֵשְׁךָ בְּעֵינֶיךָ ה' אֱלֹקֶיךָ, ולא מה שנדמה ישר לך בעיני שכלך המוגבל והמצומצם.

אולם מאידך גיסא, כשאדם בא לקיים מצוה כזאת, מוטב עליו להתאמץ לקיים את המצוה רק כמצווה בתורה, מבלי שיגלה בקיום המצוה שמץ של תכונה אחרת העלולה להדבק בו בשעת קיום המצוה, ולעכר ע"י כך את טהרת קיומה. ועל זה נאמר וְלֹא־יִדְבֹק בִּידֶךָ מֵאוֹמָה מִן־הַחֶרֶם, פן אמור יאמר האדם, מאחר שהתורה נתנה רשות להכות את העיר ההיא ולהחרימה לפי הרב, א"כ מעתה יש לו הרשות לתת חופש לרגשותיו האישיים ולתכונת האכזריות הטבועה גם היא בנפש האדם. לכן מזהירה אותנו התורה שח"ו לנו לערב בקיום התורה נקודה בלתי טהורה איזו שהיא, כגון מידת האכזריות ושאר מדות בלתי טהורות, ולא ידבק בידך מאומה מההרס! מזהירה אותנו התורה ועלינו לזכור שכל עיקר

אבי מורי ז"ל שלמד בישיבתו, סיפר כי קיבל מתנה מראש הישיבה את ספרו עם הקדשה. אמנם במצוקות העתים שלאחר מכן, לא נותר לאבי שריד ומזכרת מבית הוריו. עותק מקורי של הספר הגיע לידי באורח פלא כעבור כארבעים שנה, עת התגוררנו בחיפה, ומצאו בבית כנסת ספרדי בשכונה בה גרנו. כיום הספר נמצא בידי, וממנו נערכו הדברים. אבי ז"ל חיבב עד למאוד ספר זה, וחשבתו לעשות לו נחת רוח וכן למחברו, שנפטר שנים מעטות לפני השואה ולא נשארו צאצאים להמשך דרכו המקודשת.

¹¹ הרב אשר קלמן בארון (תרמ"ז-תש"א) מגדולי בעלי המוסר בדורו, נולד בטרוק שבליטא בשנת תרל"א. הוא למד תורה מהחפץ חיים בראדין, ואח"כ למד בישיבת מיר ובישיבת קלם, היה בידידות נאמנה עם הרב דניאל מובשוביץ זצ"ל. נשא לאשה את מרת מושל ע"ה בת הגאון רבי ליב מוילקומיר, והיה גיסו של הרב יוסף שלמה כהנמן אב"ד ור"מ פוניבז'. הרב אשר קלמן בארון מונה לראשות ישיבת פוניבז', ובהעדרו של הרב כהנמן היה הרב אשר קלמן מנהל את ענייני הישיבה והעיר. בסיון תש"א שלח הרב בארון לגיסו, הרב כהנמן, גלויה קצרה כתובה רוסית "בית החרושת עובד במלוא הקצב. אף אחד מן הפועלים לא עזב את עבודתו. המצב אצלנו קשה", ובכך מסר על כך שכל תלמידי הישיבה נשארו ללמוד בה על אף נגישות השלטון הקומוניסטי.

בראש חודש אב תש"א נכנסו הנאצים נכנסו לפוניבז', השתלטו על בניין הישיבה והקימו בו את המטה הצבאי. בכ"ט באב נערכה התעללות המונית בכיכר העיר ובמים שלאחר מכן (במהלך חודש אלול) נרצחו רבים מבני העיר ביניהם הרב בוארון, אשתו של הרב יוסף כהנמן זצ"ל (הוא עצמו כידוע ניצל יצא מליטא באדר ב' ת"ש בשליחות לארה"ב והקים את מוסדות פוניבז' בבני ברק. קורות חייו נכתבו בשלשת הכרכים המרתקים 'הרב מפוניבז') כל צוות הישיבה ומאות מתלמידיה.

שרידים מתורתו של הרב בארון הובאו בספרים "מנחת אשר", "אש תמיד", ספר הזכרון "שם עולם" (הוצאת ישיבת טלז, תשמ"ה), בקבצי "בית חיינו" בהוצאת ישיבת פוניבז'. המאמר נערך מהספר אודים מאש חלק ב' הוצאת מכון משנת רבי אהרן ליקוואד תשע"ז. (בחלק א' מאמר בהלכה בענין קדושי כסף).

¹² יסוד הדברים עפ"י סוטה י"ד ע"א. בפרשתנו על הפסוק (י"ג ה') אֲחֹרֶי ה' אֱלֹקֶיכֶם תֵּלְכוּ וְאֵתֹו תִּירָאוּ וְאֶת־מִצְוֹתָיו תִּשְׁמְרוּ וּבְקִלּוֹ תִּשְׁמְעוּ וְאֵתֹו תַעֲבֹדוּ וְבוֹ תִּדְבְּקוּ.

ובו תדבקון מפרש רש"י וזלה"ק: הדבק בדרכיו גמול חסדים קבור מתים...כמו שעשה הקב"ה.

קיום מצוות ה' הוא אך ורק מפני שאנו באים לקיים מה שנאמר כי תשמע בקול ה' אלקיך לשמור את כל מצוותיו אשר אנכי מצוה היום לעשות השמר בעיני ה' אלקיך... עכ"ל הרב אשר קלמן בארון זצ"ל הי"ד.

מהנתינה הכפולה בפסוק למורים על נתינה מרחמנות ומצויי

נתן תתן לו ולא ירע לבבך בתתן לו פי בגלל הדבר הזה יברכה ה' אלקיך (דברים ט"ו י')

בספר משנה שכיר עה"ת לרב ישכר שלמה טייכטאל¹³ זצ"ל הי"ד (אם הבנים שמחה) כתב בפרשתנו וזלה"ק:

חדשתי היום בפסוק [הנ"ל] כפי ששמעתי בשם רבינו הקדוש מצאנו¹⁴ וזה"ל זיע"א דבקים מצות צדקה צריך לחוש שיתן בעבור מצות ה' שציוה ליתן צדקה ולא בשביל רחמנותו על העני, יען ששומע צרת העני שמוטל ברעב וכדומה ונתרכך ליבו בקרבו ומשתתף בצער, דאז נמצא דנותן רק בשביל עצמו להסיר כאב הלב שבקרבו שנתעורר בקרבו ע"י הרחמנות שיש לו על העני, ורק יתן כדי לקיים מצות ה' כשאר מצוות שמקיים לשם יהוד קודשא בריך הוא ושכינתיה'.

אמנם איך יעשה זאת והלא מדת הלב, ומה גם לב הישראל – שהם רחמנים בני רחמים לרחם על האומללים וכואב ליבו על האומללים... לזה יש עצה, שקודם כל יתן להעני מה שמצטרך לו, בזה השקט הרחמנות שבקרבו ואח"כ יתן עוד דבר מה נוסף למה שנתן בתחילה, דנמצא דאחר שנתן לו בתחילה כבר השקיט הרחמנות ושוב אין לו עליו רחמנות, ומה שנותן הוא נותן רק בשביל לקיים מצות צדקה שציוה ה', ובה ישא ברכה מאת ה' בשביל שנתן לקיים ציווי ה' יתברך שמו.

וזה מכון בפסוק הנ"ל נתן תתן, היינו שקודם יתן מה שצריך להעני ושוב אינו בעל רחמנות, ואח"כ תתן ג"כ עוד בשביל לקיים ציווי הא-ל ליתן צדקה, והנתינה השנית אינו למען כי ירך לבבו על העני, וזה ולא ירע לבבך בתתן לו, היינו ששוב לא הוי בשביל רוע הלב היינו הכאב הלב...[אלא] רק בשביל מצות צדקה, ואז כי בגלל הדבר הזה שנתן רק לכבודו יתברך לקיים מאמרו יתברך יברכה ה'.

והדברים נכונים מאוד, וה' יתברך יזכנו לקיים ציווי באהבה ובשלימות אמן כן יהי רצון. עכ"ל הרב ישכר שלמה טייכטאל זצ"ל הי"ד.

מכפילות המילים – לימוד להכנה לכל הזמנים

נתן תתן... פתח תפתח... העניק תעניק (דברים ט"ו י')

כתב הרב אברהם ויינברג מפלונים¹⁵ (השני) בספרו בית אברהם בפרשתנו וזלה"ק: בעת שהקב"ה נותן לאיש יהודי הארה מן השמים, שנפתח לבו לעבודתו יתברך, צריך להיות תתן, יתן משעה זו ויכין לזמנים של הסתר פנים, כי לא בכל זמן זוכים לזה. ועל דרך זה הוא גם פירוש כפל לשון של פתח תפתח... העניק תעניק.

נלקט ונערך בחסד ה' יתברך ע"י יהודה יעקב ברקאי תל ציון כוכב יעקב יע"א 0526514000 Ybarkai6@gmail.com

¹³ הרב ישכר שלמה טייכטאל זצ"ל הי"ד. נולד בהונגריה, למד בישיבתו של הרב משה עמרם ערוגת הבושם מגדולי הונגריה. בגיל עשרים ואחת הוסמך להוראה ע"י הרב שמואל ווינברג (באר שמואל) הרב אברהם יצחק גליק (שות יד יצחק) כתב ספר שו"ת משנה שכיר וקבל הסכמות מגדולי הדור ביניהם הרב מרדכי וינקלר (לבושי מרדכי) הרב מאיר אריק וכן קיבל מכתבים מהגאון הרב יוסף חיים זוננפלד מירושלים (זכר צדיקים וקדושים לברכה). וכן היה בידידות עמוקה עם הרב יצחק וייס הי"ד אב"ד וורבוי (שיח יצחק). בתקופת השואה בעיצומה חיבר ספרו אם הבנים שמחה העוסק בענייני הגאולה וארץ ישראל. בעת שהובילוהו הרשעים למחנה ההשמדה נרצח באכזריות בקרון הרכבת (י' בשבט תש"ה). מתשעת ילדיו, חלק נספו, כמה שרדו בחסד ה' יתברך או יצאו לפני השואה. בנו חיים נפטר בירושלים. בתו האחרונה שהאריכה ימים גיטל נפטרה בשנת תשע"ט. כתבה ספר באש האמונה אחד הנכדים המפורסמים שלו הוא הרב מאיר ברנדסופר זצ"ל בעהמ"ח קנה הבושם. ספריו הוהדרו מחדש חלקם יצאו לראשונה מכת"י ביניהם ספרו זה עה"ת (תשע"ה) דרשות למועדי השנה (תשע"ב) ספרו טוב יגאל שנדפס פעם יחידה בתרפ"ו (יש בו מאמרים והקדמה חשובה ביותר שלמיטב ידיעתי לא הודפסו מאז מעולם). נמצא במאגריס הדיגיטליים

¹⁴ נראה שכוונתו לדברי חיים מצאנו זיע"א. הרב חיים הלברשטאם זצוק"ל מייסד שושלת הקדוש של צאנז.

¹⁵ האדמו"ר אברהם ויינברג (תרמ"ד – א' באייר תרצ"ג) בברנוביץ, היה בקשר טוב עם ר' אלחנן וסרמן הי"ד, פעל רבות ליישוב החסידי בארץ ישראל, נפטר בפתאומיות גיל 50. בנו הרב שלמה דוד יהושע שימש כאדמו"ר אחריו. כל צאצאיו נספו בשואה הי"ד.